

# TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 28.

ANULU XXIV.

Sabiu 30 Septevre (12 Oct.) 1876.

Telegrafulu este Dumineca si Joi, la fiecare doue septemani cu adausul Poisioerei — Preenumeratiunea se face in Sabiu la expeditiia Poisiei, pe afara la s. r. poste cu bani gat' a prin scrisori francate, adresele extra expeditiura. Pretulu preeumeratiunei pentru Sabiu este pre annu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de annu 3 fl. 50. Pen-

trajelelalte partii ale Transilvaniei at pentru provinciele din Monarchia pre unu annu 8 fl. iera pre o jumetate de annu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tiei streine pre annu 12 1/2 annu 6 fl. Insetatele se plateau pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua' ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

## Scutul nostru in municipiu.

(II) Dupa cum ne poturamu convinge din congregatiunile comitatense tenute pâna acum aici in Sabiu, precum si din raportele despre celelalte congregatiuni din diferitele comitate si municipii, noi românii cu tota majoritatea noastră eclatanta numerica suntemu mai in tote corpurile municipale reprezentative in minoritate. Si astfeliu osanditi prin legile mascere si defavorurile lor, a ne multiam cu acele conditii de prosperare si cu acelu terenu de activitate politica ce ni le concede grati'a majoritatiloru maiestrite si angustimea legiloru actuale.

Ba ce e mai multu, vedemu ca si acolo unde tota maiestrirea si tote uneltirile nu ne potura luá majoritatea in reprezentantia de amana, arbitriulu si volnicia unoru organe menite spre a indeplini si a supraveghia indeplinirea legeri, facu voi'a majoritatii, facu cuprinsulu curatu si limpede alu legeri, — le facu ilusorice; numai cá se opréscá influinti'a romanésca asupr'a afaceriloru publice, chiaru si cu vatemarea legiloru existente.

Ce sa te miri apoi? cându si cele mai drepte, mai modeste pretensiuni ale noastre, reieptandu-se din partea majoritatiloru maiestrite si aducendu-se regimulu spre apretiare din parte'si, remanu mai cu séma totu desconsiderate; cá cându pentru noi nu aru mai oferí legile absolutu nici unu favoru, cá cându noi nu amu mai fi vrednici de beneficiile ce are sa le ofere puterea statulu tuturoru indigeniloru asemenea.

De unde ne vinu relele acestea? Ast'a o scimu cu totii pré bine. O scimu, ca ne provinu din giurstarea provocata in parte si prin vin'a si purtarea noastră de pâna acum, dar' indeosebi prin maliti'a denunciatoriloru, din giurstarea ca regimulu de-si pre nedreptu, ne tiene pre noi de inimizii ai statulu, cari tindemu a usúá ori-ce beneficii in detrimentulu statulu.

Noi firesce ca suntemu convinsi de neadeverulu presupunerei acetei'a si de acea ne si apésá cu atát'a mai greu urmárele ei. Pána ce se voru convinge inse si ocarmuitorii statulu de acestu neadeveru, pâna atunci noi avemu sa suferimu si fára vina; trebuie sa ne mangaiemu inse cu convingerea ca 'si voru vedé si ei mai curendu séu mai tardiu retacirea lor si se conluerámu spre descoperirea retacirii acetei'a.

Dar' si pâna la momentulu acel'a, cându perindu céti'a amagitoare ni se va deschide unu terenu mai favorabilu spre desvoltarea activitáti nostre cetatienesce pentru binele si salute patriei; si pâna atunci si intre giurstárele aceste atátu de mascere pentru noi, trebuie se continuámu lupt'a nostra legale pentru existintia, chiaru si convinsi ca de astadata nu vomu dobandi' ceece ce dorimu si calupt'a nostra va fi zadarnica.

Cautandu ca care aru fi foculariulu celu mai siguru prelángá care avemu sa ne grupámu cu totii in acést'a lupta, care e scutul celu mai aptu, ce ne póte nóue asigurá existintia nationale in municipii si o valóre óre-care, carea cu tempu póte se ajunga unu gradu cátu de inaintatu; aflámu ca foculariulu si scutul

acést'a nu e si nu póte fi altulu decâtu limb'a.

Pána cându limb'a nostra va fi usuata si respectata in corpurile reprezentative si in afacerile municipale precum si la tote oficiile municipale administrative; pâna atunci vomu avé totu-déun'a o viua dovada despre existintia si valórea nostra, vomu avé unu scutu alu natiunalitáti nostre, cá factoru in municipiu.

Si iérasí de alta parte e limb'a puntea acea, pre carea potu ajunge si connatiionali de ai nostri la oficii, — din cari se vede tendintia de ai eliminá de totu, — fiinduca déca e vorb'a cá se ni se respecteze si aplice limb'a astfeliu cum ni o concede legea, atunci se receru organe apte de a indeplini recerintia ast'a legale; din esperintia inse scimu cu totii ca nici sasiu nici magiarii nu s'au ocupatu anumitu cu limb'a nostra si nu o posedu astfeliu cá se póta functiuná cu ea, deci e urmarea naturale cáci celu putienu de sila cauta se aplice si románi la functiuni.

De acea a fostu fórte potrivita interpelarea ce o facu unu deputatu románu iu ultim'a congregatiune din Sabiu, cátra comitele supremu in privintia observárei limbii romane in oficiile municipale. Si ne póte servi spre multiamire asigurarea data din partea comitelui: ca va staruí sa se observe legea cu punctualitate. Sperámu ca domnulu comite supremu 'si va si indeplini asigurarca data. De noi se va tiené inse cá se mijlocimu indeplinirea asigurárei acetei'a si a legeri.

Preste totu trebuie se fimu mai jalusi de limb'a nostra, de cum amu fostu pâna acum'a. Avemu dreptulu si trebuie se si pretindemu in viitoriu ca si tote propunerile, proiectele si statutele ce provinu din comisiuni, se apara totu-déun'a si in limb'a romanésca. Astfeliu 'i vomu silí apoi pre domnii din majoritate, cá se aplice si in comisiuni mai multi románi, séu apoi sa ne studieze limb'a spre a indeplini insisi acésta recerintia.

Sasiu usioru voiescu sa se mantue cu frasa ca observá limb'a nostra dupa putintia. Putintia ast'a inse e unu conceptu atátu de laxu, incátu póte usioru ascunde dupa sine si nevointia. Preste potintia firesce ca nu se póte deobligá nime; la noi inse potintia esista, numai trebuie se o intelegemu cum se cade.

Firesce ca fratii sasi nu suntu in stare se functiuneze in limb'a nostra; ast'a inse e vin'a, e neajunsulu lor. Déca nu suntu in stare atunci faca locu acelor'a cari suntu in stare, cáci neaptitudinea oficiantiloru, nici cându nu póte fi caus'a spre oculirea legeri.

Legea art. leg. 44/1868, garantéza aplicarea limbii fia-cárei natiunalitáti reprezentate in municipiu, in tote afacerile si la tote oficiile municipale. Si chiaru unde nu demanda directe a se observá o limba din municipiu, lasa alegerea numai intre limb'a respectiva a suplicantelu si intre cea magiara, cá limba de statu. Cum vine acum'a, cá limba germana, carea intru nimic'a nu e mai multu indreptatita dupa lege, decâtu a nostra, sa se substitue totu-déun'a din partea amplotiloru sasi, in loculu limbii nostre? Ast'a nu e dupa lege, si nu trebuie mai multu suferitu.

De dragulu dlui inspectoru sasu,

sa nu ne mai parasimu noi in viitoriu limb'a nostra. Iér' usitandune noi de ea dupa cum ni o concede legea si o pretinde interesulu nostru propriu; sa nu ne seduca nici unu interesu specialu si nici unu respectu séu lasitate, de a nu staruí, cá sa se observe si din partea altor'a, fia acei'a ori cine aru fi.

## Resbelulu.

„S. d. Tgbltt“ spune de o lupta noua între serbi si turci si adeca in 7 Octobre st. n. la *Iancov'a-Clissur'a* carea a duratu o di intréga. Lazaru Ciolacu-Antici a comandatu trupele serbesce si a respinsu pre turci cu batióne'ta din tote pusetiunile lor. Satele din valea Toplitiei: Ciucate, Musache, Gurguri, Rasiti'a, Solocevo si Vlahini'a suntu fortificate de serbi. De cu séra ocupara serbii si Cursiumli'a. Serbii stau departare de siese óre pre teritoriu turcescu.

Despre lupt'a dela 28 Septevre reproducemu dupa „C. d. I.“ urmátorele:

O depesia a diariulu englezescu „Standard“ tramisa din Deligradu, arata in modu vrednicu de credintia, ca serbii au fostu de nou batuti in batali'a de lângá Alexinatiu, care in diu'a de 16/28 Sept. au duratu 12 óre. Iéta ce dice amintit'a telegrama, care arata in nuce, ca si cea mai noua infrángere a serbilor se datoresce diletantismulu strategicu alu ilustrulu Cernaieff. „Astadi se sferi batali'a prin gloriós'a victorie a turciloru. La 5 óre diminéti'a deschisera tunurile serbesce foculu pre lini'a intréga. Semicerculu de redute si baterii, prin care serbii s'au silitu a sfaremá armi'a turcesca, avé o intindere de mai multu de 20 mile englezesti si contiené celu putienu 100 de tunuri. Brigad'a lui Hafiz pasi'a, bataliónele din capulu podulu si alte trupe au statu tota diu'a in foculu tunurilor. Nici o clipa n'a trecut, in care sa nu fi isbitu ghiulelele in sirurile lor. Trupele turcesce de si surprinse s'au inpotrivitu ataculu cu unu estremu curagiu. Dupa amédiadi ele luara ofensiv'a respinsera pre serbi si le causara mari perderi.

Ataculu din partea serbilor érá intemeiatu pre o idee sanetósa, dar' ea a fostu executata a la Cernaieff, care are mani'a de a infori cu strategie ori ce mesura tactica a sea, puindu-o in lucrare cu cea mai mare complicatie posibila si cu imprasciere de puteri. Armat'a turcesca avé intr'adeveru o positie nefavorabila si pre acést'a se intemeiá ataculu serbilor. Ea se afla dispusa in cóné delungulu Moravei si urmándu unu atacu despre nordu, n'avé putintia sa se desfasiare. Turcii putéu sa faca frontu numai spre resaritu adeca improtiv'a liniei Alexinatiu-Deligradu. Pentru acestu casu ei erau espusi unui pericolosu atacu in flancu din partea diviziei Horvatovici, asediate lângá Diunis. Hafiz pasi'a trebuiá sa se astepte la unu atacu atátu dinspre Diunisiu cátu si dinspre Morav'a. Déca acum'a armi'a lui Abdul-Kerim aru fi fostu hartiuita in frontu, iér' Hafiz pasi'a aru fi fostu derutatu prin unu coversitoriu atacu, infrángerea turciloru aru fi fostu neevitabila. Dar' acésta idea simpla nu s'au executatu cu cuvenita simplitate si energie. Serbii au facutu feliu de feliu de incungiuru, inainte de a se fi inceputu ciocnirea. Arip'a stánga sub Hafiz-

pasi'a a fostu cea dintáiu atacata, inse in aceeași vreme o puternica colóna serbesca se misca spre Crusie, cu intentiunea de a incungiurá divisi'a Hafiz si de a inmultí turburarea ei, in casu déca aru fi batuta. Se pare deci, ca intentiunea serbilor nu érá de a-lu bate pre Hafiz pasi'a, ci de a-lu incungiurá. O analoga imprasciere de puteri au inscenat'o serbii in sudu improtiv'a aripei drepte turcesce. Abdul-Kerim pasi'a érá silitu a face frontu spre Morav'a, dar' nici aici ataculu serbescu nu se facu cu tota puterea. Centrulu serbescu a fostu slabitu prin detasiarea unei brigade preste Drasievatiu la Tesiti'a, iérasí cu scopulu, ca in casu de a fi batuti turcii lângá Boboviste, sa nu li fia cu putintia de a se retrage la Nisiu, cáci brigad'a amintita li aru fi tienutu drumulu. Deci si aici punctulu de gravitate alu actiunei in planulu lui Cernaieff érá acésta manevra de incungiuru, luata fórte pe departe si a cárei efecte s'aru fi veditu abia, déca i s'aru fi implinitu supositi'a adeca infrángerea turciloru la Trniansi Androvatiu. Acésta supositiune inse nu s'a implinitu nici la arip'a dreapta, nici la cea stánga. Frontulu turcescu a fostu asiá de slabu atacat, incátu Abdul-Kerim a avutu vreme a-i tramite lui Hafiz ajutóre, (dupa unii 23,000 de ómeni cu 10 baterii) incátu trupele acestui din urma resistara ataculu. Deci tota ofensiv'a serbesca se sparse cá besicele de saponu, dupa ce au fostu pusa in lucrare cu atát'a complicatie si pre o linia de atacu de nu mai putienu de siese mile. Cá totu-déun'a turcii nici acum'a nu s'au folositu de succesele lor si n'au urmáritu pre inamiculu batutu: Abia dóue dile dupa bataie arip'a stánga turcesca au luat ofensiv'a spre a se disberá de positiunea lui Horvatovici — dar' n'au potutu. Perderile serbilor in batali'a dela 16/28 Sept. se socotescu a fi de 2000—2500 de ómeni. Armat'a serbesca din Deligradu é de 78,000 ómeni cu 80 de tunuri; colonelulu Horvatovici dispune de 18,000 ómeni (in cea'mai mare parte románi) iér' colonelulu Stancu Popovici e in Alexinatiu cu 12 batalióne si 8 baterii.

Din Constantinopole se telegrafá alaltaieri, ca consiliulu extraordinariu a conclusu unu armistitiu de 6 luni, pâna la finea lui Martiu. Multe foi, cari presimtisa acestu conclusu alu Portiei, au aflatu de bine a vedé intr'ensulu unu semnu de pace. Dara altele precum este „Deutsche Zeitung“ si chiaru si „N. fr. Presse“ sustienu mortisiu ca Russi'a este hotarita a incepe resbelulu cu Turci'a.

Press'a italiana ese pre fia-care di mai tare din passivitatea ce o aratá pâna aci fatia cu evenemintele orientali. Din spiritulu pressei italiene transpira amiciti'a rusésca, pre carea unele foi o tacséza de constatarea unei aliantie între Itali'a si Russi'a. Politic'a conjecturala merge si mai departe, ea mirósa dejá o aliantia între Russi'a, Germani'a si Itali'a. Antidotulu acetei aliantie inca nu lipsesce, pentru ca se sustiene ca la burs'a din Vien'a au sositu telegrame, cari anuncia o aliantia ofensiva si defensiva între Angli'a si Austro-Ungari'a.

Impregiurarea ca primu-ministru din Bucuresci I. Brateanu,



ministru de rebelu Slaniceanu si maresialulu curtei princiarie Varescu mergu la Livadia sa bineventeze pre Tiarulu Rusiei da ansa la varie conjecturari politice. Totu asi concentrarea trupelor romane pe divisiuni.

### Diet'a Ungariei.

In siedinti'a casei representative din 6 Octobru dupa cele formale ia cuventulu ministrulu de finantia Col. Széll, pentru a desfasura intr'unu di-tierei. Erogatele statului se urca la 233 milioane, iar venitul anual e numai 218 mil. prin urmare resulta pre anulul 1877 unu deficitu de 15 milioane fl.

Dupa o scurta discussiune ministrulu presidentu C. Tisa raspunde la interpelatiunile lui Csernatony si Irányi in cauz'a orientala.

In punctu 6 — dice ministrulu pres. — dlu deputatu Irányi intréba: „Procede ministrulu comunu de afacerile strainé relativu la cestiunea orientala mana in mana cu guvernulu ungurescu?“

Intrebarea acést'a, cum amu disu si cu alta ocaziune, e de prisosu in tempuri atátu de seriose cum suntu cele de acum; sa-mi créda dlu deputatu ca cunoscendu si recunoscendu noi atátu dreptulu câtu si datorinti'a ce deriva din acést'a nu vomu acceptá respun-sabilitatea pentru o politica, cu a le cárei base, principie si tendintie nu consentimu.

Intrebarea a 4 este: Cari suntu conditiunile de pace datorite de puteri si suntu acele pre deplinu si fara reserva adoptate de puterile semnatarie tractatului de Parisu? Urmat'a intre puteri o contielegere pentru casulu cându un'a séu alt'a dintre partidele beligerante nu aru acceptá conditiunile de pace?

La intrebarea: care suntu conditiunile de pace datorite de puteri, nu se póte raspunde, pentru ca facându-se cunoscute negociarile s'aru puté face ilusorica restabilirea pácei. Atátu potu sa dicu, ca tóte puterile garante fara exceptiune, purcedu in armonia si impregiurarea, ca suntu de acordu relativu la conditiunile de pace ni da garantia, séu celu putienu perspectiva intemeiata, ca ele voru remané de acordu si cându intrebarea acést'a mai tárdiu s'aru complicá.

Intrebarea 1 si 2 este;

1. Suntu adeverate scirile comunicate prin foi despre trecerea de cete de voluntari rusesci in uniforma militara prin principatele Dunarene cátra Serbi'a; este adevratu, ca se transporta pre aceeasi cale materialu de rebelu din Rusi'a pe séu serbiloru? Si déca suntu adeverate aceste sciri nu a aflatu ministrulu comunu pentru afacerile straine de lipsa a reclamá contr'a acestoru fapte ce nu corespondu neutralitátei si dreptului internationalu?

2. Fostau rusii ce au trecut prin Ungari'a spre Serbi'a toti membri ai „crucei rosie“ si ostenitu-sau guvernulu a se informá, déca acést'i sosindu in fati'a locului s'aru devotatu in fapta servitiului pentru bolnavi si raniti?

Relativu la 1 intrebare ministrulu pres. raspunde ca abiá are cunoscintia oficiale despre transporturile romane. Incátu pentru rusii ce au trecut prin Ungari'a Tis'a dice, ca acést'a in ce mare parte au fostu membrii „crucei rosie“, dáta au fostu si rusi cu paspórte in ordine.

La intrebarea déca a reclamatu ministrulu de externe contr'a vatemárei neutralitátei, raspunde Tis'a, ca nu este problema nóstra sa reclamámu contr'a celor ce se intempla in alte dreptulu de reclamare competente acelei puteri, a cárei neutralitate e violata si — dice ministrulu pres. — incátu pentru mine credu ca aru fi o mare

eróre din partea Austro-Ungariei a figurá in asemenea casuri cá jude nechiematu si a uitá care este recompensa' a judelui nechiematu dupa proverbulu ungurescu. (Miscare, strigári: Care e recompensa'?) „Sa batemu pe judele nechiematu!“ asiá dice proverbulu. Credu ca-l' cunósceti.

Relativu la intrebarea, ca nesuitu-s'au guvernulu a se convinge, ca cei ce au calatoritu in Serbi'a intr'adeveru au mersu acolo pentru a dá ajutoru bolnavilor si ranitoru, — trebuie se dicu, ca dlu deputatu pretinde dela guvernulu ungurescu ceva la ce nici unu guvernulu de pe lume nu are dreptu. Pe Ungari'a o interesá numai, ca este ea indreptatita dupa dreptulu internationalu esistentu a permite trecerea prin tere' nóstra, daru asupr'a faptelor ce se petrecu intr'altu stat, dupa ce trecatori au parasitu frontier'a nóstra, nu putemu avé potestatea de gendarmeria.

Atátu potu sa dicu, ca guvernulu rusescu fú insciintiatu prin ministeriulu nostru comunu de externe, ca s'a facutu abusu cu crucea rosia si cu trecerea si avemu temeiu a crede, ca s'au facutu in tempulu mai nou dispusetiuni pentru a impededá atari abusuri.

Rusii ce au trecut pe aici séu pe atrea armat'a militari esiti, daru armat'a Rusiei séu concediati, dáta potu sa afirmu cu deplina positivitate, ca guvernulu rusescu a interdisu in dílele din urma concediarile.

La punctulu din interpelatiunea lui Csernatony despre rusii detienuti in Pest'a la 27 si 28 Augustu raspunde ministrulu pres., ca detentiuinea e urmatu pentru ca acéi voluntari rusesci s'au facutu vinovati de o purtare escesiva. Eliberarea lor a urmatu dupa ce s'au constatatu autenticitatea paspórtelor si a documentelor lor de calatoria.

Eu credu — dice Tisza — ca detentiunea a fostu corecta, pentruca nimenu nu-i e permis a violá prescripsele politiane, pre cáta vreme se afla pe teritoriulu nostru; si de asemenea a fostu corecta si eliberarea; cáci in sensulu dreptulu internationalu, dóue state, pe cátu tempu traiescu in pace, suntu indatorate sa-si respecte imprumutatu paspórtele indata ce guvernulu competentu le dechiara valide.

Interpelatiunea dlui Irányi mai cuprindu dóue puncte ce nu le-amu atinsu. La punctulu ca amu cunoscintia ca guvernulu din Petersburg concentra trupe la frontierele Turciei? potu sa dechiaru cu deplina positivitate, ca nu s'au facutu mobilisári de trupe la frontierele turcesci in mesura remarcabila.

In privinti'a titlului de rege ce l'a oferitu armat'a serbéscá principelui Milanu raspunde ministrulu pres. ca tóte puterile garante au adusu la cunoscintia guvernului serbescu, ca punctulu lor de vedere pána amu a fostu *status quo ante bellum* si acestu status quo, care va remanea si pe viitoru, nu cunósce nici unu rege in Serbi'a. De alta parte potu sa afirmu, pe bas'a dechiariunei oficiale data tuturor puterilor mari ca principele Milanu si guvernulu seu au dechiaratu ca si ei dorescu numai *status quo ante bellum* (Miscare).

Acést'a e totu ce amu avutu sa raspundu la cele dóue interpelatiuni si terminu dicendu, ca atátu guvernulu cátu si oficiulu esternu se nisuescu a conservá pacea in contielegere cu puterile europene asiá, cá sa se asigureze si popóreloru din Turci'a o dóere mai buna si sa destiepe indreptatea in stabilitatea dinestei. Ministrulu cere sa se ia respunsulu seu la cunoscintia.

D. Irányi observa, ca multe sciri

voru fi eserate, dáta cu tóte acéstea trecerea rusiloru in Serbi'a e fórté insemnata. Austri'a cá putere semnataria tractatului de Parisu trebuie sa privegheze asupr'a neutralitátei Romaniei care se violéza ne fia-care di. Cumca Turci'a in situatiunea actuala nu póte protesta si e nice o minune. Dealtmintrea cererea de a se respectá neutralitatea nu implica o dechiarare de rebelu, arsenalulu diplomatiei aru fi fórté lipsitu, cându deodata amu trebuai sa ne refugiámu la tuneri. Dechiaratiunea ministeriulu pres. ca dechiaratiunea Turciei nu s'au facutu concentrári mai mari de trupe, precum si descoperirile relativu la titlulu de rege alu lui Milanu, le ia interpelatorulu la cunoscintia cu multiamita; dáta in celelalte puncte si anume in punctulu alu 4 despre conditiunile de pace la care ministrulu nu a respunsu, oratorulu nu e multiamitu cu respunsulu.

### O radia de lumina.

Bucuresci, 10 Septemvre.

Din tóte, cáte s'au scrisu in vremea mai nóua in diuariele din Austri'a, si cu deosebire in principalele diuare maghiare, s'a potutu ori-cine incredintia, ca in vechiulu imperiu ómenii mergu pána a nu ne crede vrednici sa fimu tratati intre marginile bunéi cuviintie internationale. Nu mai departe, decátu cu vr'o patru septamáni in urma, diuarulu „Hon“, vorbindu despre „ticalosi'a armatei romane“ si despre „lasitatea romániloru“, merge cu lips'a de buna cuviintia pána a esclamá cu dispretiu: ca in Romani'a lucrulu de capetenia unu femeile corupte! — Mai departe nu se póte.

De cáte-va díle aceste diuarie, si cu deosebire cele maghiare, au schimbatu atitudinea. Intocmai pre cátu de cártitóre erau, pre atátu de laudatóre suntu astadi. Ele vorbescu cu prea multa caldura despre o aliantia ce aru fi sa se urdiéca intre románi si maghiari. Mai claru: diuarulu „Hon“, celu mai bine informatu, ne spune lamuritu, ca dlu Ioanu Brateanu a caletoritu la Sabiiu spre a impleti si mai tare firele acestei aliantie. Suntu dar' in dreptu a crede, ca guvernulu actualu nu e cu totulu departatu de ide'a aliantiei romano-maghiare; suntu in dreptu a crede, pentru ca sa nu dicemu ca suntu chiaru incredintiati.

Ide'a unei aliantie între románi si maghiari e noua; adese ea a fostu adese ori discutata; náuse ori s'au facutu incercári pentru realizarea ei; in sfersitu, cu deosebire între impregiurárele de astadi, ea are destula justificare. In tóte impregiurárele in sa, ea este cu multu mai grea, decátu sa póta fi permis a o discutiá in grab'a unui articulu de diuaru quotidianu.

Este greu in sa a intielege, cum d. Ioanu Brateanu a ajunsu a fi reprezentantele acestei idei?

La anulu 1863 d. Brateanu in intielegere cu L. Kossuth, staruiu sa realizeze acést'a idea contr'a Austriei. In anulu 1866 acela'si domnu I. Brateanu a agítatu lumea cu luarea Transilvaniei dela maghiari si austriaci. — Dela anulu 1871 pána la 1876 partidulu, in fruntea cáru'a stá totu acelu domnu I. Brateanu, a agítatu lumea contr'a Austriei. In sfersitu, in tóte vremile, d. I. Brateanu apare in viéti'a publica cá vrajmasiu alu Habsburgiloru. Ori-ce omu seriosu este in dreptu a nu intielege, de unde si pána unde d. I. Brateanu, amiculu lui L. Kossuth, agítatu ideea luárei Transilvaniei, agítatorulu dela 1876, staruesce astadi se incheia o aliantia cu cont. Andrassy in favorulu Habsburgiloru?

Suntu resóne de stat? S'au schimbatu impregiurárele? Prea bine! Dar, tóte ideile 'si au reprezentantiu lor. Cându o ideea a incetatu a mai domina, partidulu si ómenii cari o re-

presintau suntu datoru a se retrage si a cedá loculu altui partidu si altoru ómeni cari au represintatu si represintu ide'a ce urméza a stapáni situatiunea. D. I. Bratianu nu póte fi astadi reprezentantulu curentulu indreptatu contr'a Austriei si máne representantu alu ideei de aliantie in favorulu ei. Nu póte, pentru ca nimenu nu póte avé increderea in d-sea; nu póte, pentru ca nu are unu partidu care se-lu secundeze; nu póte, pentru ca insusi a imbrancitu lumea contr'a ideei pre care astadi aru urmá se o repesintu.

Cancelarul Bismarck a repesintu cu conservatori si apoi cu nationalii liberali. Este inse o buna cuviintia a nu pune pre dlu I. Bratianu alaturea cu Bismarck. Cu sute si mii de partide Bismarck a represintatu si represintu aceeasi ideea: in tóte vremile inse a fostu secundatu — de cine? — totu de un'a si acéiasi partida. D. I. Bratianu nu póte fi secundatu de cátu de partidulu pre care insusi si-la creatu, in unire cu dlu C. A. Rosetti. Acestu partidu nu-lu va mai sustiené; séu déca 'lu va sustiené, elu nu mai póte fi partidu, ci o adunatura de ómeni insghehati prin interese dilnice.

Dar' aliantia incheiata prin mijlocirea unor asemenea elemente, aru fi o nenorocire, pentru-ca ea nu aru face in launtru. Ei bine, ori-ce aru face in launtru tierei, in afara nu ne este permis a ne batemu jocu de viéti'a nóstra publica!

Voimu dar' sa-lu credemu pre dlu I. Bratianu indestulu de patriotu spre a ne indói de cele ce spunu diarele maghiare.

In această indoiéla ne intarescu consciinti'a detoriiloru nátionale ce avemu cátra fratii nostri de preste Carpati. O aliantia a Romaniei cu maghiarii, fara scirea si invoirea romániloru din tierile de sub sf. Stefanu, aru fi o monstruositate. Noi nu avemu, si nici voiimu reclamá vr'unu dreptu, vre-o pretentiune relativu la acésti frati ai nostri; suntu in sa legaturu firesci, cari nu potu fi trecute cu vederea: noi suntu unulu si acéiasi poporu. Missiunea Romaniei este a urzi o viéti'a románéscá in orientulu Europei: ea nu póte sa sacrificu pre alti románi, fara sa se abata dela missiunea naturala, fara a-si pregati peire. Forti'a Romaniei suntu románi cari o incungióra cá unu valu ocrotitoriu din tóte partile: ea nu póte sa-si sacrificu ocrotirea. Romanu este copil'a resfatata a poporu român: ea nu póte sa sacrificu pre cei ce o resfatia.

In tóte vremile dlu I. Bratianu, si mai multu decátu d-sea dlu C. A. Rosetti, care nu e románu, au probatu unu dispretiu pentru románi de preste Carpati. In dispreitu scirea si invoirea ardeleniloru; la 1866 s'a turburatu viéti'a transilvana prin ideea gresite, si s'a facutu óresi-cum o contrabanda de suflete, aducendu-se o multime de tineri neesperimentati in Romani'a, s'a facutu parada cu densii, s'a abusat de entusiasmulu loru virginalu, si apoi s'au aruncatu pre stratele orasielor, spre a se risipi cá espatriati!

Acela'si partidu, care le-a facutu tóte acestea, nici astadi n'aru puté a incheia aliantia cu maghiarii decátu precum o voiá la anulu 1863, directu spre stricarea poporulu român si indirectu spre stricarea Romaniei.

Inca odata: ide'a unei aliantie romano-maghiare póte sa fia justificata; maghiari in se intregru poporu român. O aliantia între Romani'a si maghiari, in locu de a ne intári, ne-aru slabí.

Amu disu, ca voimu sa-lu credemu pre dlu I. Bratianu mai patriotu si mai románu decátu sa putiare cele spóse de acestea, nedumerirea nu incetéza: „o raza de lumina“ este in dreptu ori-care románu sa céra. Ce



este si ce nu este adevărat în toate cele ce se spun, în toate câte se vorbescu?... Cum trebuie sa le întelegem?... Cum trebuie sa le întelegem?... Cum trebuie sa le întelegem... Cum trebuie sa le întelegem...

### Revista diplomatica. \*)

(Fin e.)

VII.

*Posesiunea nedreptă a Deltei Dunării și protocolului din 6 Ianuarie 1857 privitoriu la linia frontieră între România și Turcia.*

Articolul 21 alu tratatului din Parisu inapoiindu Moldovei teritoriulu cedatu de Russi'a fipsase principatului de partea Dunării limite determinate, cari nu putea fi alte decătu acelea ce esistara inaintea resboiului din orientu între Russi'a și Turci'a, adeca thalwegulu braciului Sântu-Georgiu.

Protocolulu semnata la Parisu la 6 Ianuarie 1857, modificându dispositiunile tratatului din Parisu, a asiediatu sub suveranitatea Sublimei Porti o parte din acestu teritoriu, hotarindu ca „ostrovele cuprinse între diferitele bratie ale Dunării la gurile ei „si formandu Delt'a acestui fluviiu, in „locu de a fi anecate principatului „Moldovei, precum o stipulă art. 21 „alu tratatului din Parisu, voru apar-tienē sublimei Porti de care au re-levatu in vechime“. Trebuie mai inainte de tôte sa stabilim ca acēsta din urma asertiune pecatuesce prin bas'a sea. Delt'a Dunării a apartenutū in toti timpii Moldovei, si acēsta pāna la cedarea ei facuta Russiei prin tratatulu dela 1812.

Cestiunea Deltei n'aru putea fi discutata in momentul acēsta, solutiunea ei apartiene aiferentei europene, si Romāni'a astēferu in cre- dere decisiunile basate pre justitia si ecuitate pre care acestu areopagu le va pronuncia. Ea trebuie cu tôte acēstea sa protesteze neincetatu spre a nu lasā sa se stabileasca opiniunea ca gurile Dunării apartienū sēu aru apar-tienē Bulgariei, deorece Delt'a Dunării a fostu seculi intregi patrimoniulu Moldovei.

In asteptarea acestoru decisiuni, ne vomu margini a ne ocupā special- mente astadi de linia de demarca- tiune trasa in urm'a protocolului din 6 Ianuarie 1857 si de uritele conse- cuentie ale ei.

Dēca protocolulu din 6 Ianuarie 1857, prin ultim'a sea alegatiune, a inlaturatu particularu alu Romāniei asu- pr'a teritoriului cedatu Turciei prin acēsta din urma transactiune, planulu hotaritu in urm'a acestui protocolu, si care servā a fipsā frontiera actuala ce separā in josulu Dunării pre Ro- māni'a de Turci'a, de buna sēma ca a lasatu unu principiu recunoscutu de dreptulu gintiloru, privandu tiēr'a nōstra, in partea teritoriului ce i-a fostu restituitu, de beneficiulu legiti- timu alu cursului apei, in vreme ce pre totu percursulu dela Orsiōv'a pāna la Rēni, ea se bucura de acestu dreptu fiindu tôte ostrovele Dunării ce se gasescu pre bratiulu principalu suntu romāne. Aceleasi frontarie esistau pen- tru Moldov'a ab-antiquo in josulu Du- nării, fiindu chiaru cesiunea pro- vinciei Basarabiei, facuta in 1812, in virtutea tratatului din Bucuresci, s'a operatu dupa principiulu care regu- lēza inca si astadi posesiunea nati- onala in pārtile ce apartienū terito- riulu romānu.

Acēsta asertiune se sprigine pre- tienutulu articolului 4 alu tratatului din Bucuresci, care stabilesc o frun- taria precisci pārtiei din Moldov'a ce- data atunci Russiei, frontarie care ple- cāndu dela gur'a Prutului, luā Du- nārea cā limita acelor 2 imperie, care stipulase ca ostrovele Dunării incependu dela Ismailu pāna la mare, voru fi ale Russiei. In urm'a acestui

faptu, Rusi'a a concedatu in plina pro- prietate tôte ostrovele sele diverse- loru comune riverane, in asiā modu ca posesiunile acestoru, cum esiamu astfelu esterm'a limita a teritoriului seu cu posesiunile imediate ale Tur- ciei din Europ'a.

Astfelu comunele riverane ale Ismailului, ale Necrosovcei, ale Kislitiei ale Kiliei si ale Valcovului posedau si aru trebui sa posēda inca tôte os- troavele care suntu marginite prin apele bratielor Ivanesci, Stepovoi si Stambululu, bratie cārora Thalwegulu, pāna la imbucatur'a sectiunei fluviale a Kiliei, aru trebui sa se serve dreptu frontierie Romāniei.

De siguru, puterile semnatare protocolului din 6 Ianuarie 1857 n'au potutu avē intentiunea a privā, prin decisiunea loru, o tiēra cārēia iau garantate ele esistentia, de frunta- riei ale naturale, si de ostrovele cuprinse între diferitele bratie ale Dunării la gurile ei si formādu delt'a acestui fluviiu, trebui sa apartiena Turciei, este evidentu ca espresiunea „ostrovē formādu delt'a“ nu se pōte aplicā decātu pentru teritoriulu care in realitate formēza delt'a, a cārēi basa se radima pre mare si ale cārui cōste atingu thalwegulu prin cele dōue principale ramure esteriore ale Du- nării, adeca între frontaria primitiva acceptata de Turci'a prin art. 4 alu tratatului din 1812 si frontaria pre care o ficsēza tratatulu din Adria- nopole din 1829 prin articolulu 3 alu seu. Prin urmare Delt'a s'aru affā li- mitata între Thalwegu prin bratiile Ivanesci, Stepovoi si Staroi Stambululu de o parte, si de cealalta prin Thal- wegulu bratiului Sântu-George, pre- scurtu, teritoriulu ce contine ostrove- le Tatarescu, Leti, Ceatalu, Algani si ostrovulu Sântu-George cu tôte os- trovele ce facu parte dintr'ensulu.

Este almintre notoriu ca Turci'a, prin tratatulu din Bucuresci dela 1812 n'a cedatu Russiei un'a din po- sesiunile sele, ci chiaru unu teritoriu care apartienandu principatului Mol- dovei, ii erā supusu cu acela'si titlu de suzeranitate; prin urmare este justu cā restituirea teritoriului care a fostu dictata prin tratatulu din Parisu, si mantienuta in principiu prin conventiunea din 6 Ianuarie 1857 sa opere esactu asupra acelor'a-si fun- damente cā acelea ce au servitu de basa in 1812 spre a regulā delimi- tarea Basarabiei, provincia moldava între Rusi'a si Turci'a.

Cāndu unu fluviiu are trei gure de importantia acelor'a ce serva a versā apele Dunării in marea nēgra, este ore ecuitabilu, cā cu tôte drepturile istorice; cu tôte precedentele care regulēza gurile tuturor fluvieloru si cursulu apei, cu tôte tratatele ce constata frontariele unei provincie, cāte trele gurile sa apartiena unui riveranu, in vreme ce celalaltu re- mane cu totulu privatu de beneficiulu pre care natur'a l'a acordatu terito- riului seu, beneficiulu pre care dreptu internationalu lu salvardēza tuturor natiuniloru, si dreptulu co- munu ori-cārui particularu?

Tratatulu din Parisu acordandu Romāniei libertatea de comērciu si de navigatiune, este imposibilu cā pute- rile garante sa fi voitū a privā pre Moldov'a de avantajiele positiunei sale geografice, cari i suntu rapite prin traseulu frontieriei actuale; de acea acestu traseu nu se pōte esplicā decātu prin neesactitatea planuriloru cari au servitu la delimitarea prove- diuta prin protocolulu din 6 Ianuarie 1857. Acēsta delimitare a pusu co- munele riverane in imposibilitatea de a se bucurā in libertate de teritoriulu loru dobanditū, de ore-ce pārtē din aceste bunuri comunale se afla actual- mente in Turci'a. Productele acestoru bunuri suntu indispensabili cu tôte acēstea la esistentia comunelor ri- verane, cari lipsindule lemnele, se in-

caldiescu cu stufu, cari neavendu pa- menturi cultivabili, traescu cu pescu- lura. Quasi espropriate prin delimi- tarea de care e vorb'a, acēste comune trebuie sa caute astadi intr'o tiēra straina, in Turci'a, mijlōcele loru de esistentia si sa fia tractate cā straine pre propriulu loru teritriu comu- nalu; intorcendu-se la vetrele loru cu produsulu pescuitulu loru, sēu alu recoltei de stufu, ele suntu aplatē drepturi ce facu esistentia loru nu numai penibile, dara inca dau locu la nisele dificultati inevitabili între au- toritatile riverane turcesce si romāne si la nisele vexatiuni care reciproca pre fia-ce di situatiunea agravata.

Comisiunea europēna a Dunării a recunoscutu insasi, in unanimitate, in siedintia ei dela 27 Maiu 1861, necesitatea de a modificā traseulu ac- tualu, in sensulu principulu generalu dupa care frontaria a 2 state trebuie sa urmeze thalwegulu cursulu apei care le separā, dara a fostu numai divergentia de opiniune asupra apli- cārēi acestui principiu traseului frun- tarii in cestiune.

Intr'adeveru, d. Becke, d. baronu d'Offener, d. Omer-pasi'a, d. Saint- Pierre si d. majoru Stōckes s'au pro- nunciatu pentru traseulu care aru urmā thalwegulu bratiului septentrio- nalu alu Kiliei, spre a dā in gur'a bratiului Bolgradului, in vreme ce din contra d. Engelhardt si d. cavaleru Strambio au votat pentru adoptarea thalwegulu bratiului principalu cā frontaria, d. Cavaleru Strambio insu- flāndu, cu tôte acēstea, cā minimum concessiuniloru de facutu Romāniei, propunerea de a trage linia separa- tōre, in partea ei inferiōra, urmādu thalwegulu bratiului Ocoakoff.

Spre a dā unu esemplu frapantu despre starea de lucruri ce s'a stabili- titu cā consecuentia a delimitārēi ac- tualu, sa ne fia permis a citā esem- plulu comune Valcovu, care prin ac- tulu senatului din Rusi'a dela 14 De- cembre 1844, confirmata de cātra im- peratulu posedē, in deplina proprie- tate, pescariile si totu teritoriulu, ple- cāndu dela frontariele comunei Ibrieni, pāna la thalwegulu gurei Staroi Stam- bulului, si in susu, cam pāna in frun- tariile comune Kilie.

Acēsta proprietate, pre care co- muna Valcovulu a obtienut'o prin pa- rasirea ce a facutu a tuturor pamē- turiloru cultivabili pre cari le posedea in interioru, nu-i mai serva de aci inaintē la nimicu, fiindu ori-ce in- trare prin propriile sale ape in mare i este actualmente inchisa, si fiindu dupa marturirea barbatiloru compe- tenti, din caus'a formārēi de bancē de nasipu atātu la intrarea cāu si la esirea din miculu canalu alu Bolgra- dului, pre care locuitorii lu numescu in derisiune Gār'l'a Gastei (Pase-de- l'Oie), acēsta comuna nu pōte nici sa intre la dens'a nici sa iasa de acolo in apele romāne.

Tergulu Valcovu este situatu pre tiērmulu stāngu alu bratiului Chiliei, in punctulu unde cursulu apei desem- natu sub denumirea de Bolgradul se deslipescē de acēsta ramura a Dun- arei; elu apartienea, in tempulu domi- natiunei rusesci, arondismentului Is- mailu si facea parte din domeniile corōnei.

Locuitorii acestui tārgu traiescu esclusivu din produsulu pescuiei, ai cārēi proprietari suntu in apele deltei dela Chili'a, conformu privilegiiloru ce le-au fostu concedate de cātra Rus- si'a, inaintē de rebelulu din orientu.

In presentia reclamatuniloru loru in privinta piediciloru ce intempina din partea autoritatiloru turcesci in esercitiulu acestui dreptu de pescuire, Puterile semnatare tratatului din Pa- risu au insarcinat pre comisiunea europēna a Dunării, cā fiindu la fatia locului, sa esamineze acēste reclama- tiuni si sa propuna unu arangementu spre a asigurā locuitoriloru din Val- covu liberulu esercitiu alu drepturi-

loru loru de proprietate. De aceea, dupe unu maturu esamenu alu cestiu- nei, s'a recunoscutu in unanimitate, de cātra comisiunea europēna (Vedi pro- tocolulu Nr. CXXII) ca acestu aran- gementu aru trebui sa aiba dreptu efectu a reintegrā pre locuitorii acē- stei comune, ori-care aru fi traseulu ce s'aru adoptā cā frontaria între Turci'a si Moldov'a, in plin'a si facil'a bucurare de drepturile si privilegiile ce le-au fostu concedate de cātra im- peratulu Russiei.

Toti comisarii, afara de comisa- riulu Turciei, care a crediut ca tre- bue sa resinte decisiunea guvernului seu, au insistatu mai anume asupra punctelor urmatōre:

1. Fatia cu sublim'a Pōrta:  
Desrobire completa asigurata pe- scariloru, atātu sub raportulu dijei cātu si de drepturile de esportatiune, pentru tôte productele comunale dela Valcovu.  
Fipsarea unei dāri anuale inlocu- indu tôte impositele si drepturile de vama asupra pestelui pescuitu de cātra locuitorii acēstei comune, in apele turcesce din vecinatate, afara din limi- tele concessiuniloru.

Recunoscerea dreptului locuitori- loru din Valcovu a tātā in ostrōvele deltei dela Chili'a lemne de incalditu si stufulu necesariu obiceiului loru.

2. Fatia cu guvernulu romānu:  
Scutirea dreptului de importa- tiune pentru productele pescuiei eser- citate de cātra locuitorii din Valcovu.

Egalitate perfecta între tratamen- tulu aplicatu acēstei comune sub rap- ortulu tacseloru interiori de ori-ce natura si alu drepturiloru de transitu si de esportatiune, si regimulu in vi- gōre in celelalte pārti ale Moldovei, si anume abolirea complecta monop- olului concedatu pentru vendiarea pe- stelui.

Propunerile comisiunei europene fiindu comunicate guvernului romānu, acēsta n'a esitat a se luā dupa avi- sulu (in cea ce-lu privesce) alu co- misiunei europene aprobatu de cātra puterile garanti.

Facendu-se si sublimei Porti o comunicatiune identica, n'a avutu a- cela'si resultatu.

Intr'adeveru, unu dreptu de es- portatiune continua a esistā pentru productele culese de cātra locuitorii din Valcovu in limitele pescuiriloru loru.

Se vedeste, afara de acēsta, din reclamatunile locuitoriloru din Val- covu, ca ori de cāte-ori vre-o imbar- catiune voiesce sa apuce prin bratiulu Dunării care separa comun'a loru de ostrovulu Bolgradul, este obligata sa abordeze la acestu ostrovu spre a se provedē, platindu o tacsă de trei lei vechi, cu o patenta la capitanulu tur- cescu care se gasesce aici alaturi de vam'a otomana pentru pescaria.

S'a adevēritu asemenea ca auto- ritatile turcesce stabilite in dreptulu acest'a interdiciu din tempu in tempu locuitoriloru din Valcovu ori-ce intrare in mare si se opunu cā acēsti a sa cir- cule pre canalulu chieamatu „Gār'l'a- Gastei.“

O asemenea stare de lucruri este atātu de putienū tolerabile pre cātu este cu greu a o justificā. Eliminarea locuitoriloru din Valcovu dela liberulu usu alu Dunării si restrictiunile ce aducu acestu usu autoritatile otomane, suntu contrarie art. XV alu tratatu- lui din Parisu care proclama liberta- tea de navigatiune pre Dunare si scu- tirea de ori-ce tacsă si de ori-ce im- pedecare ce n'aru fi fostu prevediuta in disulu tratatu.

Tôte comunele riverane suntu mai multu sēu mai putienū in aceleasi con- ditiuni defavorabile, si acēsta stare de lucruri n'aru putē incetā de cātu cu adoptarea unei linie frontarie trasa in modu a salvardā dreptulu particu- lariu alu acestoru comune, si dreptu- rile teritoriale ale Romāniei care, dupa tôte notiunile adoptate de drepturi-

\*) A vedea nr. 76.



gintiloru, au fostu lasate prin acestu traseu.

Possesiunile actuale ale tiei in sulusu Dunarei probéza indestulu ca fluvulu n'a fostu nici-odata intregu alu Turciei. Este iérasu de observatu ca, de si tóte ramurile Dunarei suntu egalul supuse libertátiei de navigatiune stipulata prin tractatulu din Parisu, in dreptu cá si incuviint'a teritoriale, un'a din aceste ramure si anume ramur'a Kil'a cu tóte ale ei, nu se póte considerá de cátu cá unu cursu de apa apartienendu intregu riveranului dela stánga si bratiulu Sánt-George in intregulu seu riveranului din drépt'a.

Chiaru in stricta ecuitate, thalwegulu bratiului din mijlocu, de celu dela Sulin'a, alu singurului bratiu deschisu navigatiunii maritime, aru trebui sa formeze fruntari'a între Turci'a si Romani'a, cáci este singurulu care ofera intrarea facile in mare pre cându celelalte dóue abiá potu servi micului cabotagiú, din caus'a putinei profundimi a gureloru loru.

Insciintiare si resp. apelu.

Subscrisulu comitetu aduce la cucoscintia onoratului publicu romanu din Brasiovu si tienutu, cumca esercitiile practice de gimnastica si respective probele din cántári pentru anulu curentu 1876/7 s'au inceputu dejá. Suntu rogati deci atátu membrii de pána acum'a cátu si celalaltu on. publicu romanu a se inscrie resp. a-si inscrie copiii la biroulu subscrisului comitetu (in cancelari'a on. directiuni gimnasiale din localulu scóleloru romane gr. or. centrale) adresandu-se la secretariulu reuniunii prof. gimn. Stefanu Iosifu in fia-care di dela 8—12 óre ant. med.

Aventulu, ce l'a luatu societatea omenéscá in desvoltarea arteloru (de care se tienu si gimnastic'a si cántárrile) precum si in specie necesitatea de a intregi cultur'a societátiei romane din locu cu aceste dóue ramuri de arta ne indémn'a apelá la fiacare membru alu societátiei romane, cá prin participare activa si prin indemnu in cerculu seu, sa contribue la progresarea si inflorirea acestui institutu.

Brasiovu in 27 Sept. 1876. Comitetulu reuniunii romane de gimnastica si de cántári. prin Ioanu Lengeru, presiedinte. Stef. Iosifu, secret.

Dle Redactoru! In lunile de véra — dupa intórcerea din strainatate amu — facutu prin tier'a nóstra si prin o parte a Bucovinei o excursiune.

Suntu deprinsu a me interesá de aprópe de ceea-ce intálnescu in cale si a-mi purtá esactu diariulu de calatoria, unde — se intielege — între bune si rele.

Me opréscu la notițiile dureróse din diariu unde vedu ca Bucovin'a, acést'a fica frumósa a Moldovei geme sub povér'a streinismului. Nu e destulu ca fiindu acést'a tíera lacomósa a inundatu-o streinii cá corbiu lacomi de prada mai vedi acum'a si pre adevaratiu ei fii, pre románi, metamorfosati dejá in nemti, rusnaci etc. Viéti'a sociala langedita si ori cum o poti numi, numai romána nu. Specula in tóte pártile; o lupta perpetua in tóte pártile dupa cáscigu fia pre ori ce cale si prin ori ce midilóce. Intre atáti'a gesieftari románulu dispare, e impinsu pe la margini, pe la cóste, si in frontu in pusetiunile cele mai frumóse, dealungulu drumuriloru suntu stabiliti mai numai streini. Poporulu ruralu se mai tiene de datinile vechi, dar' inteligintia, carturarii, sporescu in renegare. Natur'a si tempulu au portatu grija

Redactoru respundietoriu Nicolau Cristea.

ca toti sa se sature, si este ce esploatá.

Intre altele acolo e d. e. fondulu religionariu, averile acelea colosale, pre cari le explotéza mii de streini in profitulu loru; si e greu de calculatu la cátu se urca sumele, cu cari saru poté cu dreptu cuventu promová interesele natiunei románe, a cárei proprietate au fostu din descalecatu acestea averi, dar' cari intra pre o cale si pre alt'a in punga straina.

Cum sta cu administratiunea, cu sporirea acestoru averi e alta intrebare. Nici nu sciu mai are románulu dreptu a intrebá un'a si alt'a, cum e d. e. pentru ce proprietátile cumperate prin fondu dela famili'a Manz cu bani grei stau neexploatate, capitalu mortu de atáti'a ani? — si altele care nu le atingu.

Pentru románi mi se pare ca este rezervatu camu atáta cátu intrece dela streini; si la cei dela capu le vine mai bine la rendia a respunde la cere-rile romániloru cu non posumns.

Unu casu, carele — ce e dreptu, nu póte se fia regula, va confirmá asertiunea mea.

In marginea dela apusu a Bucovinei este parochi'a dreptu, credinciósa orientala Cosn'a, care altmintrelea se tiene de Transilvani'a, dar' carea in tempii vechi au facutu parte din Moldov'a dupa cum atestá atátea si atátea chrisóve vechi, dar' mai cu séma datinile, portulu, limb'a etc. pre cari poporulu le-au pastratu cu multa scumpetate.

Ajunsu in aceea parochia, care diace aprópe de pasulu publicu ce trece pre la Tihuti'a amu aflatu ca acolo se edifica o biserica nóua — nefiindu pána acoloa biserica aici; si ca inceputulu s'au facutu in primavér'a trecuta la initiativ'a si staruint'a bravului preotu Gregoriu Maric'a.

Scie ori si cine ce insemna a cladí din nou o biserica si zelosulu preotu ingrijatu de greutátile ce va intempiná la nóua opera, considerándu mai cu séma cumca parochi'a abiá numera vr'o 50 familii si bani adunati abiá suntu vr'o 6000 fl. v. a. au indreptatu in numele parochiei o cerere la locurile competente pentru unu ajutoriu din fondulu religionariu pre motive: ca parochi'a Cosn'a atunci cându s'au deschisu isvórele fondului religionariu s'au tienutu de Moldov'a vechia, respective de Bucovin'a de astadi; ca multe familii tienatóre de parochii bucovinene fiindu mai aprópe de Cosn'a in celea spirituale alérge adese la acést'a parochia, bá se lase si inmormentati aici, etc. Acést'a cerere e inca pendinta, dar' nu'i sperantia . . . . . si astfelu respinsu poporulu din aceea parte si neajutatu nici din fondurile scolare granitariesci din Naseudu, unde Cosn'a a contribuitu cu sume considerabile de bani si cu averi frumóse sacrificu lucra si ajutoriulu lui Ddiu e cu ei.

In legatura cu acestea in credintia ca nu voiu vatemá modesti'a dlui preotu 'mi permitu a mai adauge cumca in scurtulu periodu de abiá doi ani de cându se afla in acést'a parochia biserica s'au dotatu cu unu pamentu estensu fostu comunalu, si cu altulu donatu de unu fiiu credinciosu. (Biserica pána aci n'au avutu pamentu nici de unu metru.) Asemenea s'au sistemisatu pentru preotu, care imbraca totu-odata si oficiulu de investiatoriu unu salariu anuale de 500 fl. v. a.; s'au deschisu din cladirile comunale o scóla; biserica la indemnulu si cuventulu seu pána acum'a s'au proventu cu ornate destulu de frumúsiele.

Acestea le-amu amintitu in credintia ca se cuvine a radicá virtutile in tocma precum este de lipsa a loví vitiurile.

Dauna numai ca unu preotu cu atáta inima cátra bine este osenditu

a se miscá in unu cercu asiá restrinsu si nu i se dá unu terenu mai largu de activitate, unde aru poté face mari servitie biserice si natiunei.

Caletoriulu.

Varietáti.

Bibliograficu.

A aparutu chiaru acum si se afla de vendiare:

„Calindariulu bunului economu“ pe anulu 1877 intocmitu de D. Comsi'a si Eugen Brote. Cu mai multe ilustratiuni intercalate in textu.

Cuprinsulu:

Pop'a Tand'a, novela. Poesii: Cine-Cinelu — Mariór'a — Cátu te-amu iubitu — De a-si putea — Groz'a — Tiganulu si purcelulu — Cântece populare. — Despre scrierea limbei románe. Economi'a câmpului: Tractarea gunoiului de grajdu — Ghipsulu — Censu'a si gánatiulu — Alegerea sementiei — Sterpirea iáciunelui — Cultur'a trifoiului — Plugulu — Grap'a — Greutatea fructeloru si samintiiloru mai indatinate — Timpulu incoltirii si vegetatiunii la diversele plante agricole — Vólumulu diverseloru nutretiu; — Greutatea corpuriloru mai indatinate. Economi'a viteloru: Alegerea viteloru de prasila — Mulsulu vaciloru — Ce-va despre oeritu — Ce avemu de observatu cându cumperámu cai? — Verst'a cailoru — Cátu tempu póta animalele agricole? Pomaritul: Pártile pomului — Prasirea paduretiloru de altoitu — Despre altoire in deobste — Surceii nobili — Cér'a si resin'a de altoitu — Altoirea in despicatura — Copularea — Ocularea. Vieritul: Culesulu struguriloru — Spalatul butiloru — Cum sa fia pivniti'a? Stuparitul: Date statistice. Legumaritul: Cultur'a fragiloru. Matásaritul: Pastrarea samentiei — Schimbarea pelei — Omidari'a — Nutrirea omideloru. Mijlóce in contr'a unoru primejdii grabnice la ómeni. Mesurile nóue, Raportulu între mesurile nóue si vechi — Tabel'a pentru schimbarea mesuriloru vechi si nóue. Conspectulu târguriloru in Ardélu. Post'a: Post'a de epistole — Post'a de pachete. Corepondenti'a telegrafica. Timbre, Bibliografi'a agricola. Varietáti. Tabele de interese.

Agricultur'a, acestu isvoru insemnatu alu bogatiei nationale, este aprópe singur'a meseria a peporului románu. Credemu deci a fi respunsu la o trebuintia fórté simlita si generala a poporului, intreprimendiudu eadeara acestui nou Calindariu, in care, dupa cum arata cuprinsulu de mai susu, suntu reprezentate mai tóte ramurile agricultur'ei. Numele autoriloru, cari amendoi suntu barbati de specialitate póte servi dreptu garantie despre bun'a alegere si tractare a materieloru cuprinse in „Calindariulu bunului economu“. Alaturea cu agricultur'a, Calindariulu nostru cuprinde o colectiune alésa de poesii precum si un'a din cele mai nimerite novele populare. Comerciantulu, industriasiulu, meseriasiulu, investiatoriulu, preotulu, ampoiatiulu, ei toti afla in „Calindariulu bunului economu“ indrumári practice pentru trebuintiele zilnice.

Este de prisosu, credemu, a recomandá unu Calindariu, care intruneste asemenea conditiiuni.

„Calindariulu bunului economu“ se afla de vendiare la tóte librariile din tíera. Pretiulu unui exemplariu este 45 cr., cu portu postei 50 cr. La 10 exemplarie unulu gratisu.

Editur'a tipografiei. Iosif Drotleff et Comp. Sabiiu.

Burs'a de Vien'a.

Table with financial data: Din 29 Septembrie (11 Octob.) 1876. Metalicele 5% . . . . . 65 40. Imprumutulu nationalu 5% (argintu) . . . . . 68 50. Imprumutulu de statu din 1860 . . . . . 111 —. Actiuni de banca . . . . . 854 —. Actiuni de creditu . . . . . 154 20. London . . . . . 122 25. Obligatiuni de desdaunare Unguresci . . . . . 73 25. „ „ „ Temisioreno . . . . . 72 50. Argintu . . . . . 102 30. Galbinu . . . . . 5 82. Napoleonu d'auru (poli) . . . . . 9 77 1/2. Valut'a nóua imperiale germána . . . . . 60 10.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidieceसाने.

Nr. 2133 Pr.

Concursu.

Se deschide pentru dóue stipendie cáte de 120 fl. din fundatiunea lui Gavriulu Fauru de Teiusiu.

Recurentii au se astérna recursele loru pána in 20 Octobré st. v. a. c. la consistoriulu din Oradea-mare, instruite cu:

- a.) Carte de botozu;
b.) Certificatu despre seracia;
c.) Testimoniu cu calculu eminentu despre progresulu facutu in anulu precedente scolasticu;
d.) Certificatu despre starea sanitaria si purtarea morala.

Aradu, 2 Septemvre v. 1876. Ioanu Metianu, m. p. (2—3) episcopulu Aradului

Ad Nr. 48/1876 scol.

Concursu.

Pentru ocuparea postului investiatorescu dela scóla romána gr. or din Trapoldu protopresbiteratulu tractulu Sighisíór'a se escrie odata pentru totu-déun'a concursu pána la 10 Octobré a. c. st. v.

Salariulu anuale de 80 fl. v. a. cuartiru in edificiulu scólei, si lemne de ajunsu.

Petitele instruate in sensulu legiloru prescise cu cualificatiunea receruta; — suntu a se adresá presidiului scaunului protopresbiterale subscrisu in Sighisíór'a.

In contielegere cu comitetulu respective sinodulu parochiale concerninte,

Sighisíór'a 17 Sept. 1876. v. Zacharie Boiu, protop. (2—1)

Concursu.

La scóla confesionala gr. res. din Pianulu de susu protopresbiteratulu S. Sebesiu suntu de ocupatu statiunile de investiatoriu primariu si secundariu, cea dintáiu cu salariu de 220 fl. v. a. locuintia libera si 2 □° de lemne, cea de a dóua cu salariu de 150 fl. locuintia si 2 □° de lemne.

Cei ce dorescu a se aplecá la vre-unu din mentionatele statiuni, au a-si inaintá concursele instruate in sensulu prescisereloru Statutulu organicu subseminatulu înspektoratu scolaru celu multu pána la 10 Octobré 1876 st. v. pre cându va fi alegerea.

S. Sebesiu in 19 Sept. 1876 st. v. In contielegere cu comitetulu parochiale.

I. Tipeiu, prot. si insp. distr. de scóle. (3—3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului de Capelanu, pre lángá fórté neputinciosulu si ajunsulu la adenci betránctie parochu Ioanu Tatulea, in parochi'a de clas'a a III-a gr. or. din Predealu in tract. protopresbit. alu Branului, se escrie prin acést'a, cu concessiunea maritului consistoriu archidieceसाने, concoursu cu terminu pána la 1 Novembre a. c.

Emolumentele impreunate cu mentionatulu postu de capelanu suntu jumetate din tóte veniturile parochiali.

Concurentii au a tramiere mie subscrisului suplicele loru instruate in sensulu „Stat org.“ si conformu dispositiuniloru sinodului archidieceसाने din 1873 pentru regularea parochieloru § 16 p. d.

Brasiovu, 10 Septembrie 1876. In contielegere cu comitetulu parochialu respectivu.

Iosifu Baracu ppresb. cá adm. alu ppresbiter. Branului. (2—3)